

Наше Слово

УКРАЇНСЬКИЙ
ТИЖНЕВИК
TYGODNIK
UKRAIŃSKI
UKRAINIAN
WEEKLY

Рік LIX № 4 (3467) Варшава, 28 січня 2024 року, Ціна / Cena 5 zł (vat = 8%) INDEKS 366609 ISSN 0027-8254

Інтернет-версія газети nasze-slowo.pl

Колядування и огляд вертепів над Сяном. с. 9

Фото Павла Лози

Про «руський мір», сатанізм та Україну. с. 2

Польсько-українське колядування
в Білому Борі. с. 8

ISSN 027-8254

Мирослав СКІРКА,
голова ОУП

Про «русскій мір», сатанізм та Україну

Ставлення до повномасштабного вторгнення росії в Україну стало показником цінностей, інтелектуальної чесності та відповідальності, які показують нам із ким маємо справу. Замордовано сотні тисяч людей, зокрема дітей, літніх осіб, жінок та чоловіків. Зруйновано цілі регіони, міста, села, сотні тисяч будинків, квартир, заводів. Хто це зробив на нашій землі? Відповідь очевидна – зробила це російська орда. З росії прилетіло тисячі літаків, ракет, десятки тисяч дронів, мільйони снарядів, десятки мільйонів куль. Прийшло сотні тисяч солдатів, приїхали танки та броньовані машини. Загарбники вбивають, мордують, грабують, забирають людей у полон. Не забудемо кадри з Бучі, Маріуполя, Херсона та інших зруйнованих міст, могили, якими вкрилася українська земля. Ніколи! І не пробачимо! Тут усе чорно-біле.

Однак у багатьох державах з'являються люди, які намагаються таку очевидність підважити. Яка причина цього? У росії сидять злочинці, котрі не лише запускають ракети та снаряди, але також пояснюють собі та світу, що всі ці звірства – заради добра й спасіння росії та в ім'я блага цілого світу, який загиває, а «расіяне» його рятують. Основне завдання – підмінити значення слів, розмити відповідальність, виправдати звірство та злочини. росія працює через своїх людей або корисних ідіотів у різних державах. Багато з них, як-от польські кресов'яки та конфедерати, – це насамперед українофоби. Що б вони не робили, завжди знайдуть виправдання для своїх проросійських дій. Це як генетичний дефект – завжди й у всьому вони бачать вину та підлість українця.

Окрім того, ми маємо справу з потужним державним механізмом дезінформації, розповсюдження брехні, ширення заколотів та посилювання конфліктів. Гібридна війна «русні» проти України об'єднує всі ці засоби. російська державна система має свої інструменти та відпрацьовані схеми, своїх людей на місцях, які вірно виконують її доручення.

Заради чого працює ця машина знищення та злочинів? Тут існує дві відповіді. Перша – бажання відродити російську імперію та її значення у світі. Це ніщо інше, як відповідь на одвічний російський комплекс меншовартості – держави, найбільшої у світі за територією та відсталості за стилем життя й розвитком. Так було за царя, і так лишилося за путіна. Друга відповідь – втілення ідеї «руського міра», тобто переконання про якусь духовну місію «русоговорящих православних расіян», котрі протистоять напівзгнилому світу. «русскій мір» – це ідейний фундамент «рашизму», нової форми російської фашистської ідеології.

Дискусію про те, що тут первинне та хто кому служить, можна вести довго. Чи відбудова московської імперії інструментально використовує ідеологію «руського міра»? Чи «русскій мір», щоб показати свою зверхність над загниваючим Заходом, потребує імперії, яка його втілює? Колись аналогічним було питання: чи росія потребує комунізму, щоб розбудовувати свою імперію, чи комунізм потребує росії, щоб, як зараза, ширитися світом? Залежно від потреби та контексту росія по-різному тут ставила наголоси. Поза всяким сумнівом залишається те, що імперія та «русскій мір» – два обличчя того самого поганського російського кумира. Цю правду дуже боляче прийняти світу. Її з великим боєм осмислює Україна в процесі боротьби з агресором, але також із внутрішнім союзником агресора – тими, хто «русскій мір» в Україні активно просував та просуває. Проповідники цієї злочинної ідеології діють в Україні. Однак їхнім центром є москва, а їхній основний ідеолог – це патріарх Кіріл Гундяєв.

Тема «руського міра» стала предметом багатьох статей та наукових робіт. Нещодавно глави українських християнських церков видали спільну заяву, присвячену цьому питанню. Підписали її глави Української греко-католицької церкви, Православної церкви України, Римо-католицької церкви, протестантських церков різних деномінацій. Не підтримав її лише очільник Української православної церкви московського патріархату. Це не дивує, тому що його церква була та залишається головним засобом для побудови «руського міра» в Україні. Тому українське суспільство, а з ним і українська влада вирішили обмежити та заборонити цю релігійну російську організацію. Якщо придивитися до історії, московський патріархат завжди був інструментом російської держави й виконавцем її наказів. Україна болісно відчула це в часи повномасштабної агресії. І вирішила позбутися цієї пухлини, яка нищить духовну й національну субстанцію нації та держави.

Війна й ставлення до неї показали однозначно, що російська церква втратила християнський характер, стала язичницьким ксенофобським плеємним ритуалом. Кожен із перелічених прикметників має свою питому вагу і, на жаль, виправдання в діяльності служителів цієї організації. Глави християнських церков України звертають увагу на те, що «русскій мір» шкодить усім християнам та піддає під сумнів їхнє свідчення віри в Христа. Представники українських церков однозначно вказують на суть та причини російської агресії, її злочинний характер та відповідальних за злодіяння. Тут неприйнятними є спроби розмити відповідальність через словесну діалектику та мовні кросворди. «Ваше ж слово хай буде: так – так, ні – ні. А що більше над це, то те від лукавого». (Мт. 5:37)!

У Польщі «руській мір» має також своїх прихильників. Це перш за все митрополит Сава та представники Польської автокефальної православної церкви (ПАПЦ). Минулого року митрополит Сава привернув до себе увагу возвеличенням Кіріла Гундяєва з нагоди його 14-ї річниці сходження на престол московського патріарха, а після – ще іншими заявами. У різдвяному посланні ПАПЦ року Божого 2024 про війну в Україні можемо прочитати такі слова: «Секуляризація накладає свій відбиток на все божественне. Світ усе більше занурюється в безодню гріха, зникає поняття добра. Людина забуває про „єдину потребу“ (Лк. 10:42). А це є причиною розпаду суспільства, сім'ї та світового ладу. Війна біля наших кордонів в Україні, на Близькому Сході, в Азії, Африці тощо». Щоправда, тут чітко вказано – війна має свої причини в безодні гріха й забутті про «єдину потребу». Проте хто згрішив – не згадується. Війна в Україні стала подією без людей, без їхнього болю та смерті. Це чиста абстракція. А хто без гріха? Ніхто! А хто винний – усі, бо всі грішні. І ні до чого тут «рашизм», путін. Люди самі себе вбили та зруйнували своїми гріхами. Трагедія війни перетворена в безособове, нелюдське дійство без винних та болю, трагедії жертв. Це офіційна позиція ПАПЦ, церкви, яка своїм корінням пов'язана з Київською митрополією, а її вірні в Польщі – це також українці.

Митрополит Сава, однак, добачив у тому, що відбувається в Україні, ознаки діяльності сатани. Це виселення УПЦ МП зі святого місця українського християнства – Печерської лаври у Києві – та передача її ПЦУ. На його думку, перехід Православної церкви України та Української греко-католицької церкви на новий календарний стиль – це шлях до нової унії, а в результаті – до розподілу та знищення України. Митрополит Сава не добачає слідів сатанізму в тому, що Кіріл Гундяєв благословляє «руських» на мордування українців до останнього «хахла», на руйнування та ґвалтування, бо це, в розумінні патріарха москви, діяння для порятунку росії, котрі служать побудові «руського міра». Митрополит дивує, що українська держава переслідує російських диверсантів у рясах УПЦ МП, які допомагають росіянам знищувати та поневолювати Україну. Не засуджує їх за те, що своєю зрадою вони шкодять християнству, адже зрада Батьківщини – також гріх! Але якщо вони вірні принципів їхньої релігійної організації – бути лояльними для своєї держави, якою є росія, тоді потрібно їх захищати. Чомусь складається враження: правильним є те, що служить єдино патріаршо-путінському московському престолу – і це основний критерій для визначення того, що добре та погане у світі. З християнством тут зовсім не по дорозі!

Сучасна Україна не переслідує православ'я. ПЦУ, УГКЦ та церкви, які підписали заяву, не загрожують українській незалежності, підтримують боротьбу з російською ордою, допомагають ЗСУ, підтримують шлях України до свободи, Європи та НАТО. Це шлях – від москви, і тому він такий болісний та неприйнятний для ПАПЦ. У цьому контексті стає зрозуміло, чому православні українці в Польщі – священники та віряни Православної церкви України – знайшли місце для молитви не в храмах ПАПЦ, а в римо-католиків та протестантів. Просто там вони моляться до Бога. ●

Звернення християнських Церков України щодо засудження агресивної ідеології «руського міра»

Загарбницька війна, розпочата росією проти України у 2014 році та продовжена повномасштабним вторгненням у 2022 році, принесла на українську землю багато страждань, загибель сотень тисяч людей, у тому числі вбивство на цей час понад 520 дітей, руйнування міст і цивільної інфраструктури, спричинила наймасовішу від часів II Світової війни міграційну кризу та поставила цілий регіон на межу гуманітарної катастрофи.

Як відомо, ідеологічним підґрунтям агресії росії проти України, російських воєнних злочинів та геноциду українського народу є шовіністична доктрина «руського міра», яка реалізується на практиці у формі диктатури під назвою «рашизм». Ця доктрина, фактично ідеологія, містить в собі заперечення права української нації на самовизначення, на суверенний розвиток, на власні державу, мову, історію, культурну самобутність та свободу віросповідання, а зрештою – на існування. російський диктатор, представники російської влади, московської патріархії й інших, тісно сполучених з владою релігійних структур, та пропагандистські медіа багато років поспіль заявляють, що українців як народу «не існує», а українська нація «створена штучно», та поширюють інші подібні наративи.

Слід зазначити, що патріарх РПЦ Кіріл Гундяєв та російська православна церква були і залишаються одними із головних творців і пропагандистів ідеології «руського міра», яка передбачає винятковість «російської цивілізації» та відокремлення і вороже протистояння її іншим. Проте така позиція – виключати або виокремлювати інших на підставі етнічності чи культурної приналежності, не відповідає основам християнської віри як такої. Розпалювання ворожнечі та ведення війни на основі ідеології «руського міра» порушує християнські принципи та протирічить духовним нормам, які має втілювати Церква. Ця ідеологія сьогодні є викликом для проповіді Євангелія в сучасному світі і руйнує довіру до християнського свідчення незалежно від конфесії.

Прикриваючись гаслами «захисту російської мови», «денацифікації» та «десатанізації» України, російські військові та окупаційна влада втілюють на тимчасово окупованих територіях України ідеологію «руського міра», вбиваючи мешканців із проукраїнськими поглядами, винищуючи інтелігенцію, вчиняючи масові злочини проти цивільного населення. російські ракети, дрони та артилерія щодня вбивають українців та руйнують пам'ятки історії і культури, особливо ті, що пов'язані з українською ідентичністю та духовною спадщиною. Зокрема, станом на тепер знищено та пошкоджено більше 600 релігійних споруд. Окупанти грабують і знищують українські музеї, архіви, театри, бібліотеки, впроваджуючи ідеологію «руського міра» в релігійній, культурній, освітній, політичній та інших сферах.

російське вторгнення в Україну – це загроза для християнських традицій усіх напрямків, а також для інших релігійних традицій (йудаїзму, ісламу тощо). Наголошуючи на «братському походженні українців і росіян, що складають „Святу Русь“», звинувачуючи у військових діях «злий Захід» і скеровуючи релігійні громади молитися за перемогу російських агресорів і окупантів, вищі керівники російської

православної церкви та низки російських протестантських союзів демонструють не прагнення до християнської єдності та миру, а фактично схвалюють та заохочують ворожнечу і ненависть до українського народу та всього вільного світу.

Ми, глави українських християнських Церков:

- рішуче засуджуємо ідеологію «руського міра» та позицію московського патріарха Кіріла Гундяєва і російської православної церкви, а також інших російських релігійних об'єднань і лідерів, які підтримують агресію росії проти України, виправдовують загарбницьку війну, пропагують ненависть до українського народу, розпалюють міжнаціональну та міжконфесійну ворожнечу;

- висловлюємо підтримку позиції Всеукраїнської Ради Церков і релігійних організацій щодо заклику до Всесвітньої Ради Церков, Конференції Європейських Церков та інших міжнародних міжконфесійних інституцій розглянути питання про притягнення до моральної та іншої відповідальності російської православної церкви та інших російських релігійних союзів, які всіляко підтримують агресію рф проти України, розпалюють міжнаціональну і міжконфесійну ворожнечу та через проповідь ідеології «руського міра» спонукають до геноциду українського народу;

- висловлюємо вдячність державам і народам, які підтримують Україну у її боротьбі за Незалежність від російського імперіалізму, церквам і вірним в різних частинах світу, які всіляко допомагають українському народу і підносять молитви за встановлення справедливого миру в Україні, міжнародним гуманітарним організаціям, які надають допомогу нужденним в Україні та українським біженцям, богословам різних церков, які засуджують доктрину (ідеологію) «руського міра», академічним колам різних країн, які визначають наукове поняття «рашизму» та його ідеологічні засади.

Молимося за український народ, за перемогу та встановлення справедливого миру, за Божий захист нашої землі та збереження незалежності та свободи України!

10 січня м. Київ

Епіфаній – предстоятель Православної Церкви України, Митрополит Київський і всієї України;

Святослав Шевчук – глава Української Греко-Католицької Церкви, Верховний архієпископ Києво-Галицький;
ad

Віталій Кривицький – єпископ Київсько-Житомирський Римсько-Католицької Церкви в Україні;

Анатолій Козачок – старший єпископ Української Церкви Християн Віри Євангельської;

Валерій Антонюк – голова Всеукраїнського Союзу Церков Євангельських Християн-Баптистів;

Станіслав Носов – президент Української уніонної конференції Церкви адвентистів сьомого дня;

Леонід Падун – старший єпископ Української Християнської Євангельської Церкви;

В'ячеслав Горпинчук – єпископ Української Лютеранської Церкви;

Олександр Зайцев – старший єпископ Української Євангельської Церкви;

Маркос Оганесян – єпископ Української єпархії Вірменської Апостольської Церкви;

Сергій Шаптала – голова Братства незалежних церков і місій євангельських християн-баптистів України.

З сайту risu.ua

ГРОМАДСЬКІ ВІСТІ

«Візантійська ностальгія» у Варшаві

26 січня в Центрі сучасного мистецтва «Уяздовський замок» у Варшаві відбудеться вернісаж виставки «Візантійська ностальгія». Вона охоплює експозицію з понад сорока українських та польських митців, створену кураторкою Вікторією Бурлакою. Серед робіт будуть представлені картини, зокрема, Олега Голосія, Валерії Трубіної, Тиберія Сільваші, Арсена Савадова, Павла Макова, Олександра Ройтбурда, Артема Волокітіна та інших українських митців і мисткинь. Ідея проєкту «Візантійська ностальгія» полягає у пошуку подібностей між польським та українським мистецтвом, віднайденні їхніх спільних джерел у культурі.

Призупинено блокаду польсько-українського кордону

16 січня підписано порозуміння між польськими перевізниками, які з початку листопада протестують на польсько-українському кордоні, та міністром інфраструктури Польщі. Про це на пресконференції повідомив міністр інфраструктури Даріуш Клімчак.

Як заявив міністр, порозуміння аж ніяк не завершує переговори з перевізниками. «Це не означає завершення діалогу, а радше навпаки. Ми починаємо дуже інтенсивні, конструктивні розмови, котрі повинні дати конкретний ефект: реалізацію положень, про які ми домовилися», – зазначив Даріуш Клімчак.

Підписане порозуміння містить сім пунктів, які польський уряд зобов'язується виконати. Частина з них передбачає спільну діяльність з Україною, ще частина – переговори з Європейською комісією, а решта – порозуміння всередині держави.

Проте найважливіше, що завдяки порозумінню 17 січня відновлено нормальний рух вантажівок на пунктах пропуску «Ягодин – Дорогуськ», «Краківець – Корчова», «Рава-Руська – Гребенне». Раніше, 6 січня, було розбло-

ковано рух вантажного транспорту в пункті пропуску «Медика – Шегині», де протестували польські фермери. Це сталося завдяки підписанню порозуміння з міністром сільського господарства та розвитку села Чеславом Секерським та підкарпатським воєводою Тересою Кубас-Гул.

Нагадаємо, що страйк польських перевізників триває від 6 листопада. Протест призвів до появи великих черг довжиною в кілька десятків кілометрів та зупинки вантажних перевезень між Польщею та Україною. Під час блокади померло троє українських водіїв.

На фото представники української громади з Перемишля, які доставляють допомогу водіям перед пунктом пропуску «Медика – Шегині».

Фото з архіву ОУП у Перемишлі

Концерт колядок і щедрівок у Венгожеві

14 січня в греко-католицькій парафії у Венгожеві відбувся Новорічний концерт коляд і щедрівок. Виступили діти з пунктів навчання української мови з Венгожева та Срокова. У їхньому виконанні прозвучали «Бог ся рождає», «Щедрик», «Україна колядує», «Там во Бахмуті», «Во Вифлеємі нині новина», «У темную нічку». До виступу дітей підготувала вчителька української мови Наталія Оринчак. Дуже цікавою є історія пісні «Щедрик». Вона належить до жанру українських новорічних пісень, які виконували в Україні ще до прийняття християнства. У творі лунають слова «прилетіла ластівочка», бо тоді на українських землях Новий рік святкували в березні, коли ластівки поверталися додому. Мелодію до твору написав талановитий український композитор Микола Леонтович.

Маловідомим залишається факт, що Америка дізналася про українські колядки завдяки Симонові Петлюрі. Після того, як у 1919 році Петлюра почув «Щедрика» у виконанні хору під керівництвом Олександра Кошиця, він дав диригенту завдання організувати капелу, яка б подорожувала світом і популяризувала українську культуру.

До того, як стати символом Різдва, мелодія була хітом української дипломатії в Європі і навіть знаряддям української боротьби проти більшовиків за незалежність під час національно-визвольних змагань України 1917 – 1921 років.

Наталія ОРИНЧАК

Фото надано авторкою статті

У Битові заколядували та зібрали гроші для ЗСУ

14 січня після літургії в церкві святого Юрія в Битові (Поморське воєводство) відбувся концерт колядок у виконанні колективу «Лілея». Його учасницями є представниці української меншини, які мешкають у місті та околицях, а також громадянки України, котрі нещодавно приїхали до Битова. Ансамблем керує Ілона Сорока. Жіночий хор привітав отець декан Степан Прихожденко та побажав хористкам розвивати свою творчість. Під час концерту відбувся збір коштів для ЗСУ, завдяки якому було зібрано 2122 злотих.

Фото з фейсбук-сторінки учасниці колективу Дороти Литвин

Радісне колядування у Вроцлаві

13 січня гурток ОУП у Вроцлаві організував подію «Радісне колядування». У концерті взяли участь польські та українські гурти. На сцені виступили не лише дорослі, але й дитячі ансамблі. Господарем події став Ігор Саламон, голова вроцлавського гуртка Об'єднання, а серед гостей були мер міста Вроцлав Яцек Сутрик, генеральний консул України у Вроцлаві Юрій Токар, владика Володимир Ющак, єпископ Вроцлавсько-Кошалінський УГКЦ.

Фото з фейсбук-сторінки гуртка ОУП у Вроцлаві

Більше новин читайте на сайті: nasze-slowo.pl.
Опрацював на основі повідомлень Павло ЛОЗА

Валерія ГУРЖИЙ

Фото з архіву організації

«Добробат» допомагає відбудувати Україну

Добровольчий будівельний батальйон виник на початку повномасштабної війни і вже майже два роки ремонтує розбиті війною будівлі та розбирає завали. Організація має багато волонтерів, які працюють у семи областях. Детальніше про роботу «Добробату» «Нашому слову» розповів виконавчий директор організації Дмитро Іванов.

– Як з'явилася ідея створення організації та коли виник «Добробат»?

– Ми почали працювати у 2022 році, одразу після деокупації Сумської, Київської та Чернігівської областей. У багатьох містах та селах, де велися бойові дії, була руйнування. Взагалі ідея створення належить Віктору Андрусіву*. Він є засновником організації разом із Ростиславом Смірновим**. Віктор Андрусів думав про це ще у 2015 році, коли працював заступником голови Донецької ОДА і бачив, яка допомога необхідна людям. «Добробат» починав свою діяльність з розбору завалів у Київській області разом з ДСНС та простими людьми. Потім почали лагодити двері, вікна та дахи. Зараз волонтери організації працюють у 7 областях – Чернігівській, Київській, Сумській, Харківській, Херсонській, Миколаївській та Запорізькій.

– Скільки волонтерів працює загалом і чи вистачає їх?

– Станом на зараз вистачає, а коли буде більше ресурсу, то потрібно буде і більше людей. Наразі до нас подали заявки 47 тисяч волонтерів, більше 20 тисяч вже відвідали об'єкти, долучалися до розбору завалів або відбудови. Наші волонтери – люди різних професій. «Добробат» – це не просто про відбудову – це філософія об'єднання всіх людей навколо відновлення та покращення. У нас волонтерять і лікарі, і вчителі, і будівельники. Звичайно, адмініструють це все професійні будівельники. Ми працюємо над тим, щоб у нас було більше професіоналів: будівельників, проєктантів, технічного нагляду. Також у нас є міжнародний волонтеріат з більш, ніж 25 країн – Польщі, Німеччини, Швеції, Данії, Австралії, Великої Британії, США, Франції, Нідерландів та Гвінеї.

– Люди, які мають освіту, що не пов'язана з будівництвом, перед початком роботи проходять якесь навчання?

– Відбувається по-різному. Ми разом з Фондом Східної Європи виграли грант і навчаємо наших волонтерів надавати першу медичну допомогу та першу психологічну допомогу, і також зараз ми працюємо над проєктом, в межах якого будемо безкоштовно навчати людей на різні будівельні професії. Вже просто зараз відкриваємо цей напрям, бо у найближчі 10 років Україна потребуватиме 1,5 млн будівельників. До початку активних бойових дій по всій території було десь 300 тисяч будівельників. Ми розуміємо, що наша ініціатива дуже важлива, і ми на себе беремо відповідальність щодо підготовки більшої кількості професійних будівельників для нашої країни.

– Цікавить процес. Хто звертається до «Добробату» щодо розбитого будинку – це потерпіла людина, чи це робить громада? Розкажіть, як це відбувається.

– До нас можна звернутися через сайт (dobrobat.in.ua) або через бот у Телеграмі. У нас є різні методології відбудови. У деякі громади заходять донори і говорять, давайте відновлювати будинки, де є двоє і більше дітей, наприклад. У деяких громадах хочуть відбудовувати садочки, школи з укриттям. І ми робимо поступово цю відбудову. З нами можна зв'язатися і ми по черзі робимо об'єкти.

– Скільки «Добробат» вже встиг відновити будівель з 2022 року?

– Ми допомогли вже більше, ніж 3 тисячам сімей – десь розібрали завали, десь полагодили дахи, десь поставили вікна, десь відремонтували садок та школу.

– Скільки всього звернень зареєстровано в організації?

– Це тисячі заявок.

– Розкажіть про своє фінансування. Я так розумію, що ви існуєте за гроші донорів?

– До бюджету ми не торкаємося. Ми існуємо за кошти донорів, міжнародних партнерів, міжнародних фондів, урядів інших країн – Бельгії, Естонії, Латвії. Також зараз у процесі налагодження партнерства з урядом Нідерландів. Спілкуємося з різними донорами і шукаємо ресурси для відновлення нашої країни. Також нам допомагає соціально відповідальні вітчизняні бізнеси. Нам довіряють.

– Розкажіть, чи стикаєтесь з труднощами під час роботи. Якщо так, то з якими?

– В кожний період – це різні проблеми. У 2022 році, з травня по серпень, коли була паливна криза, у нас, наприклад, були труднощі з паливом. Бувають труднощі з транспортом та проживанням волонтерів, але ми їх долаємо і рухаємося далі. Організувати багато людей, щоб все було в порядку – це нелегко. Для цього потрібна велика професійна команда людей, бо працюємо ми над тисячами об'єктів.

– В якій області наразі працює найбільше волонтерів та де зафіксовано найбільше пошкоджень?

– Зараз в Україні офіційно більше 230 тисяч об'єктів зазнали ушкоджень. Це тільки ті, які внесені у реєстр, а якщо рахувати з тими, що до реєстру не внесені, то це буде пів мільйона. Найбільш постраждали Миколаївська, Херсонська, Запорізька та Харківська області, тобто ті, де йдуть активні бойові дії. Сумська, Чернігівська та Київська теж, але вони вже відбудовуються, до того ж тут значно менше б'є ствольна артилерія, хіба що по кордону. •

*Віктор Андрусів – політичний та громадський діяч, радник голови Міністерства внутрішніх справ України та керівника Офісу Президента, виконавчий директор Українського інституту майбутнього (2016-2020), кандидат політичних наук, аналітик і публіцист, зараз служить в ЗСУ.

**Ростислав Смірнов – український громадський діяч, підприємець, політичний експерт, юрист, радник міністра внутрішніх справ України з 2021 р.

Анна ВІННИЦЬКА

Фото авторки статті

Польсько-українське колядування в Білому Борі

Колядки, пасторалі, щедрівки, віншування – днями в греко-католицькій церкві Білого Бору пройшло вже 27-ме польсько-українське колядування. Участь у ньому взяли всі охочі: діти, молодь, дорослі, вокальні групи, солісти, парафіяльні хори міста й навколишніх місцевостей.

Ця традиція з'явилася ще в ті часи, коли ідея польсько-українського колядування не була настільки поширена, як нині. У Білому Борі спільно колядували ще на початку 1990-х років, а такий задум зародився у Володимира Філя, голови білобурського гуртка Об'єднання українців у Польщі. Саме він запропонував Ірені Ковальській, диригентці хору римо-католицької парафії, та Ірині Дрозд (нині покійна), представниці ради хору, заколядувати під час Різдвяних свят разом із польськими друзями. Перші два колядування пройшли в спортивному залі українських шкіл ім. Тараса Шевченка, а третя коляда відбулася вже в новопобудованій греко-католицькій церкві. Відтоді свято проводять по чергову в українському й польському храмах: один рік – у церкві, а другий – у костелі.

– Кожного року наше спільне колядування – прекрасне. Чарівність цього заходу криється саме в тому, де і хто співає. Раз – у церкві, раз – у костелі. Це має набагато більший вимір, аніж концерт, що відбувається в будь-якому іншому залі. Цього року я був зворушений кілька разів: і коли співала молода вокалістка, і коли ми всі разом прекрасно заспівали «Тиху ніч». Неймовірні враження. Старші люди, учні шкіл, вокальні групи з навколишніх сіл, гості з Кошаліна, Битова, М'ястка, Щецінка та господарі – греко-католицький і наш римо-католицький хори. Шкода, що магічним чином не можна вмістити ще більше людей, тому що цьогогорічна явка була неймовірною. Дякую всім: виконавцям, глядачам, гостям та організаторам. Це нелегкий концерт, але справді було варто це зробити, – написав одразу після події на свій фейсбук-сторінці бургомістр Білого Бору Павел Міколаєвський.

Організаторами спільного колядування від самого початку виступають греко-католицька та римо-католицька парафії у співпраці з місцевим Центром культури та рекреації й гміною Білого Бору. Захід уже став частиною різдвяно-новорічної традиції міста, створюючи неповторну атмосферу зустрічі Сходу й Заходу. Після концерту учасники зустрічаються за спільним столом, де далі колядують. Після таких зустрічей народилися знайомства, дружба та ще більша пошана одне до одного. А те, що ідея спільного колядування вийшла далеко за межі Білого Бору, засвідчують гості: цього разу з Битова, Кошаліна та Щецінка.

Колядування відвідав також владика вrocławсько-кошалінський Володимир Ющак, який побував на святі вперше.

– Наші, українські та польські, колядки – особливі. Деякі з них подібні, й ми не знаємо, котрі були першими, а інші відрізняються. Усі ми в цей різдвяний час об'єднуємося разом, щоб стати перед новонародженим дитям, подякувати Богові за благодать приходу на світ Спасителя й наше спасіння. Ми всі рівні одне перед одним та об'єднуємося сьогодні в молитві за мир в Україні та в інших куточках світу, особливо на Святій землі. Молимося, щоб мир запанував у наших серцях і в місцевостях, де живемо, – наголосив владика Володимир Ющак.

Повномасштабна війна в Україні триває вже близько двох років, тисячі біженців знаходять притулок у Польщі, зокрема на Помор'ї. Утікачі від війни, котрі оселились на Помор'ї, також взяли участь у колядуванні та долучились до місцевих вокальних груп.

Цьогоріч українців представляли діти з Початкової школи ім. Тараса Шевченка у Білому Борі, об'єднані в три вокальні колективи: «Коліжаночка та дзвіночки», «Вишиваночка» й «Мелодія». Виступили діти з греко-католицької парафії Щецінка, гурт «Лілея» з Битова, «Інтонатії» з Кошаліна, солісти Микола Сікора (оперний співак) та Олена Слюсаренко (лауреатка міжнародних конкурсів) з Києва, які зараз вирушили в турне європейськими країнами. Заспівали теж хор «Оберіг» з М'ястка та хор греко-католицької парафії Білого Бору. ●

Павло ЛОЗА

Фото автора статті

Колядування й огляд вертепів над Сяном

Традиція вертепу, або різдвяного дійства, досі зберігається серед українців у Польщі. У Перемишлі, як завжди, огляд вертепів поєднали з «кутею» – традиційною зустріччю на Різдво.

– Цій події вже п'ятдесят років. Її початки пам'ятають, мабуть, найстарші перемишляни. А «кутя» завжди нас єднала, завжди приходило багато людей, – привітав гостей голова Перемиського відділу ОУП Ігор Горків.

Цього року захід «Кутя та огляд вертепів», що відбувся 14 січня в Народному домі, відвідало близько 250 осіб. Перед виступом колядників усіх об'єднала спільна молитва, яку провели греко-католицький владика (сеньйор) Петро Крик, отець митрат, парох греко-католицької парафії Богдан Степан, отець протоієрей, парох православної парафії Юрій Мокрауз та отець ієромонах Дмитро Гарасим, ігумен Монастиря отців Василіян.

– Ми мусимо набратися сили з цього Божого слова, щоб уміти просити Господа Бога дарувати нам насамперед мир, який є таким потрібним для нашого українського народу, просити перемогу для України, – звернувся до присутніх отець митрат Богдан Степан.

Привітання також висловив отець протоієрей Юрій Мокрауз та подякував дітям, їхнім вчителям за працю й плекання традиції коляди.

Протягом вечора на сцені Народного дому виступило вісім гуртів колядників. Серед них – учні Комплексу шкіл ім. Маркіяна Шашкевича, колядницькі родини, вихованці української групи Дитячого садочка №9 у Перемишлі й дорослі колективи, зокрема «Крайка».

Гурт «Крайка»

Колядники з Кальникова, Корчової та Хотинця

Проте були колядники не лише з Перемишля, а й Ряшева. Зі столиці Підкарпатського воєводства приїхав колектив «Берегині». Його учасниці, які працюють у Ряшеві, представляють різні міста України. Також сюди завітало тріо співачок з України «Родовід», що існує з 1990 року. За цей час виконавиці сформували великий репертуар, який складається з галицького фольклору. До нього увійшли пісні, котрі жінки зібрали самі під час експедицій на Яворівщину чи Жидачівщину.

На свято завітав також гурт дітей та молоді з Кальникова, Корчової та Хотинця. Слід додати, що учасники колективу в час Різдва ходили з вертепом по своїх селах.

Сьогодні в Польщі українських колядників найчастіше можна зустріти на виступах у храмах чи на оглядах. Зазвичай їх готують вчителі пунктів або шкіл з українською мовою навчання. Але є регіони, де традиція ходити з вертепом «від хати до хати» живе до сьогодні, наприклад, на Підляшші чи Підкарпатті.

– Я розумію, що ще існують такі традиції, якщо в одному селі чи містечку є велика українська громада. У Перемишлі живе мало українців, і оскільки це невелике місто, всі вони одне одного знають. Тому, відколи пам'ятаю, ми завжди збиралися з однолітками та колядували по своїх рідних і близьких, – розповідає про своє дитинство Марія Туцька.

– Сьогодні батьки возять дітей на машинах. Ми так не мали, але теж було весело. Бувало колядували по українських сім'ях до опівночі. Ходили теж дорослі, щоб зібрати гроші на якусь ціль – підтримати церкву чи домівку, – додає колишня вчителька перемиської «шашкевичівки», хвалячись, що сьогодні діти її учнів приходять колядувати до домівок українців у Перемишлі.

Цих наймолодших колядників можна було побачити й під час цього горічної «Куті та огляду вертепів» у Народному домі. Під час заходу не обійшлося без спільних співів, а на столах була традиційна різдвяна страва – кутя.

Організатором події виступило перемиське ОУП. ●

Мирослава РУДИК

Фото з архіву героя статті

«У час війни по-іншому бачиш цінність життя людини»

Часто ми звертаємо увагу на розповіді зіркових воїнів – акторів, співаків, музикантів – як вони долають труднощі військової служби, як описують свої воєнні будні. Однак важливо теж почути голос пересічних військовослужбовців, які є тим незамінним гвинтиком у великій машині боротьби проти російської агресії. До вашої уваги розмова з Ігорем Попком – сержантом з матеріального забезпечення 53-ї окремої механізованої бригади імені князя Володимира Мономаха. Герой нашого інтерв'ю ділиться своїми спогадами і моментами служби, щиро говорить про емоції, мрії і плани на майбутнє вже без війни.

– Яким у твоїх спогадах залишився перший день війни?

– 24 лютого 2022 року запам'яталося тим, що взагалі нічого не було зрозуміло. Дивишся новини, слухаєш друзів і нічого не розумієш – що відбувається і що буде далі. Я тоді ще й хворів, якраз поїхав у місто закривати свій лікарняний. День, в цілому, був як звичайний, але розуміння того, що це війна, прийшло тільки згодом, коли вже сам почув вибухи, коли почалася ця тема за маячки, мітки на дорогах чи прильоти біля місця роботи. Шок. До цього ніхто не був готовий.

– Яким одним словом ти б описав цю російсько-українську війну?

– Це слово «фашизм», бо таку нелюдність важко було уявити.

– Коли ти потрапив до лав ЗСУ і з чого почалася твоя служба?

– Був призваний на службу 12 липня 2022 року. На цей момент мій брат вже служив, він пішов добровольцем. Спочатку я потрапив у навчальний центр, а потім у свою 53-тю бригаду. Сама служба почалася з невеличкого «бойового хрещення», бо війна має свої неписані правила, а потім почав вже займатися безпосередньо своїми посадовими обов'язками.

– Чи можеш розповісти про атмосферу в армії? Стосунки з командуванням і побратимами?

– Все дуже індивідуально і залежить від характеру людини, її цінностей, стресостійкості. Для мене це вже як нова сім'я. Десь треба по статуту звертатись, а десь можна і спокійно з офіцерами на «ти» спілкуватись. Якщо ти робиш все, що від тебе залежить, або хоча б намагаєшся робити, то це вже неабиякий плюс. Головне – спілкуватися, розмовляти та не носити в собі свої проблеми та переживання. Усі складнощі можна пропускати через призму гумору – і навіть треба, бо інакше людина замкнеться у собі і психічно зламається чи просто буде озлобленою на всіх.

– Як ти себе відчуваєш психічно і емоційно в умовах війни?

– Морально війна дуже виснажує, це стан постійної невідомості та небезпеки. Але тримає на плаву віра у краще та певні люди, які тебе оточують, яких розумієш вже з пів слова, навіть з погляду. Все це дає можливість абстрагуватися від того, що відбувається навколо.

”

Ми тримаємося одне за одного.

Просто приходиться вище розуміння, що так треба і все. Що ми виконуємо своє бойове завдання тут і зараз.

Що ми призначені для цього завдання і хто, як не ми.

Головне – не прокручувати у голові якісь сумніви, типу «а ось я міг би піти в інший підрозділ чи в іншу бригаду» і таке інше. Так, іноді буває, що хтось не так щось скаже чи зробить те, що нам не до вподоби, але ти береш свої емоції в міцний кулак та чимось відволікаєшся чи знову пропускаєш ситуацію через гумор. Бо емоційно важко багато чого сприймати, бо наші нерви вже на межі. Але військові не можуть діяти емоційно. Ми маємо бути сильні як фізично, так і психічно. Не можемо собі дозволити «розвалитися».

– Як вдалося впоратися з тиском і стресом, які супроводжують життя на війні?

– Ідеального рецепту немає і кожна людина має свій поріг стресу. Треба просто бути готовим до того, що кожної миті може щось трапитись. Головне – тверезо оцінювати обстановку, розуміти, що відбувається навколо, та виконувати накази старших.

– Чим відрізняється служба на різних бойових напрямках?

– На моє переконання, тут великої різниці немає, є відмінність лише в інфраструктурі та розміщенні бри-

гади. Служба відрізняється в основному у підрозділах, в залежності від того, які обов'язки та завдання має та чи інша бойова частина. Є підрозділи забезпечення, тиліві служби, різного роду штаби. Тому і служба у всіх військових різного плану. Бо військо – це велика система, де все мусить злагоджено працювати. Без сумлінної роботи одних підрозділів немає успіху інших. Наша перемога – це вклад кожної ланки, і ми все робимо для того, щоб вона якнайшвидше наступила.

– Чи є у тебе можливість утримувати зв'язок з родиною, і як це впливає на твоє самопочуття?

– Так, на щастя, є можливість зв'язатися з рідними, але не кожного дня можемо надіслати вісточку додому. Виходимо з позиції безпеки. Є сильне утруднення в комунікації – про що розмовляти з рідними. В тому плані, що багато чого не можна казати, а про інше сам розумієш, що краще не розповідати, аби не завдавати зайвих переживань. Намагаємось все тримати на позитиві, бо таким чином і рідних підтримуємо, заспокоюємо, і самі тримаємось в рамках. А як інакше? *(усміхається)* Мені достатньо дізнатися, як у них справи та чи все у порядку. Почути рідний голос дружини і сміх донечки. Дуже за ними сумую, але є свідомість і почуття обов'язку. Коли розумієш, що рідні в безпеці, то не відволікаєшся на різні думки і завжди зосереджений на своїх бойових завданнях.

– Чи існують конкретні моменти або спогади, які допомагають тобі зберігати мотивацію в складні часи?

– За спогади особливо не тримаюся. Намагаюся не зациклюватися на негативі, не накручувати себе. Десь щось забувається, затирається. Але те, що росіяни вторглися на нашу землю і так нахабно себе ведуть, – це мотивує більш за все. А ще мрії про майбутнє і конкретні спогади про відпочинок на морі, бо я виріс біля Азовського моря, мабуть, теж мотивують по-своєму.

– Які твої плани і цілі після завершення війни і твоєї військової служби? Які зміни війна принесла особисто для тебе?

– Ціль одна – бути якомога більше зі своєю сім'єю та наздогнати ті моменти, що я пропустив у житті. Хоча не знаю, як це можна взагалі надолужити. Вже другий рік не бачу, як росте донька. Про її розвиток, досягнення і будні знаю тільки з розповідей і фото. Бачитись часто немає змоги. Це вже не наздоженеш ніколи. Планувати щось конкретне поки не можу, треба щоб війна закінчилася і ми могли жити у своєму домі. На своїй землі. Головне, щоб всі були живі-здорові, щоб сім'ї були разом, діти мали батьків, дружини – чоловіків. Війна все перевернула в моєму сприйнятті. По-іншому бачиш цінність життя людини, коли війна дивиться на нас через призму стількох смертей. По-іншому сприймаєш всі ті проблеми, що виникали у цивільному житті, та розумієш, що це все така дурня. Що все, що ми називали проблемами до війни, було просто легким життєвим завданням. Змінюється ставлення до життя і цінностей у ньому. Краще по-можливості частіше бути з батьками та нагадувати їм, що я вдячний за їхнє виховання, терпіння і все, що вони у мене вклали.

Вірю у нашу перемогу. Хочу, щоб ми і наші діти жили у вільній Україні і були господарями на своїй землі. ●

ГРОМАДА

Павло ЛОЗА

Допомога зі Старґарду

Напередодні другої річниці повномасштабного нападу росії на Україну очевидно стає втома Заходу від війни та ослаблення солідарності. Проте ще є організації та місцеві громади, які не припиняють збирати допомогу та підтримувати Україну, зокрема українці в Польщі.

Одне з таких місць – Старґард, де греко-католицька парафія у співпраці з місцевим гуртком ОУП організувала пункт Старґардського комітету допомоги Україні. Він розташований в українській домівці на вул. Марії Конопницької 16. Завжди відкритий у п'ятницю з 17:00 до 19:00.

Наразі триває збір зимової допомоги для українських військових. Організатори пишуть, що бійцям на фронті та пораненим у шпиталях потрібні:

- термобілизна, теплі шкарпетки, теплі шапки,
- препарати від застуди й грипу та знеболювальні засоби,
- вітамінні препарати,
- розчинні препарати з електролітами,
- тактичні джгути (зупиняють кровотечу – необхідні завжди в будь-якій кількості),
- готові перев'язувальні матеріали,
- підстилки для ліжка,
- урологічні прокладки для чоловіків,
- підгузки та одноразові труси для дорослих,
- засоби для дезінфекції шкіри,
- бинти,
- пластирі з пов'язкою (середні та великі),
- засоби особистої гігієни,
- білизна, піжами, халати,
- постільна білизна,
- ковдри, пледи, подушки,
- грілки для рук,
- креми для рук,
- вологі серветки для підтримки гігієни в польових умовах,
- високоенергетична їжа (наприклад, туристична) із тривалим терміном зберігання. Також шоколад та інші солодощі, горіхи, сухофрукти тощо.

Місцевий гурток ОУП долучився теж до виробництва малих ударних FPV-дронів. Для цього використовують елементи з електронних сигарет.

«Якщо у вас є такі пристрої, й вони вам більше не потрібні або шукаєте натхнення, щоб позбутися цієї залежності, будь ласка, перекажіть їх до української світлиці в Старґарді», – повідомляє на своїй фейсбук-сторінці Роман Загора, член гуртка ОУП.

Крім того, постійно триває збір коштів. Переказ можна здійснити на рахунок греко-католицької парафії св. Йосафата: **07 1940 1076 3014 2958 0000 0000**

Примітка: «Pomoc dla Ukrainy».

Варто додати, що 14 січня до місцевого греко-католицького храму завітали колядники – українська старґардська молодь та дорослі. Авторка сценарію вертепу та постановниця – Івона Марцішак. Як читаємо на фейсбук-сторінці місцевого гуртка Об'єднання, «до кошика та в капелюх потрапило 1,5 тис. злотих». «Гостинці, які збирали після виступу, підуть на „зимову” підтримку Силам оборони України», – повідомляють члени старґардського ОУП. ●

Анна РУССУ

Фото з архіву героїні статті

Лариса Рудак – від психології до письменництва

Лариса Рудак – українська письменниця з Вроцлава, одна із засновниць і співведуча вроцлавського Книжкового клубу. У 2022 році її повість «Пригоди котлетки» про кумедного песика породи бігль увійшла до списку найкращих дитячих книжок за версією українського ПЕН. Нещодавно світ побачив роман «Не тепер». Про пошуки себе й шлях до літератури, нову книжку, важливість читацьких клубів та мотивацію переходити на українську мову – у розмові з Ларисою Рудак для «Нашого слова».

– Перш ніж прийти в літературу, ти спробувала себе в різних професіях. Що спонукало тебе почати писати книжки?

– Це була довга дорога. Я така людина, яка швидко чимось захоплюється і одразу ж починає діяти. У мене філологічна освіта, яка дає багато можливостей, має широкий спектр діяльності. Ідучи вчити іноземні мови, я з самого початку не збиралася бути філологинею, науковицею чи вчителькою. Мені просто дуже подобалась англійська, я її непогано знала. А вже після навчання почався пошук себе. У нас в країні, принаймні на той час, коли я вступала в 1996 році, можна було кардинально змінювати свою професію. Те, на кого ти вчився, не мало особливого значення. Головне, щоб була вища освіта, а далі можна було експериментувати. До того ж після розпаду Радянського Союзу з його плановою економікою раптом з'явилося багато нових професій. Нас їм ще ніхто не вчив, таких спеціалістів не готували, але потреба вже була. «Добре, йду вчитися на філолога, а далі подивимося», – подумала я тоді. Потім хотіла залишитися жити в Києві, тому пішла в перше місце, де отримала роботу. Так виходило, що я завжди працювала з людьми. Перша моя робота була в IT-фірмі. Ще на п'ятому курсі університету я працювала секретаркою, потім поступово перейшла в HR як менеджерка по роботі з персоналом. Потім була психологія. Тут я більше вчилася, ніж працювала. Коли закінчила Київський гештальт-університет, ми переїхали до Вроцлава – і я зависла десь у повітрі. Підхід гештальт-психології, якому тоді вчилася, у Польщі не був розповсюджений. Я не знала польської мови. Крім того, спочатку я збиралася повернутися в Україну, не планувала довго залишатися в Польщі. Потім змінила свою думку. Тому психологічну практику поставила на паузу, а далі й узагалі від неї відмовилася. Але ця зацікавленість психологією з'являється в моїх книжках. У Вроцлаві я вирішила себе спробувати в новій сфері: відкрила кав'ярню, що дала мені новий цікавий досвід та багато спілкування. А ще, як і будь-який гастробізнес, – зайнятість «двадцять чотири на сім» і дуже інтенсивний ритм роботи. У якийсь момент через епідемію ковіду все закінчилося. Це було як стоп-кран. Я неслась на повній швидкості, а тут раз – і зупинилася. Пам'ятаю, як сіла на ліжку й думаю: «Боже, що робити?» Тоді зрозуміла, що весь час у мене були якісь зовнішні обставини, які впливали на моє рішення про вибір професійної діяльності. А зараз буде багато часу, не треба кудись поспішати. Захотілося прислухатися до себе та з'ясувати, що я люблю робити. Раптом усвідомила, що найбільше за все люблю читати й писати, але ніколи серйозно не думала про те, щоб бути письменницею. А зараз вирішила спробувати. До того ж ще 5-10 років тому писання книжок було чимось, що можуть лише обрані, а не звичайним ремеслом. Це ставлення почало змінюватися, з'явилися курси з письменницької майстерності. Я вперше подумала: «Ура, у мене філологічна освіта. Вона мені нарешті знадобиться». Усі ниточки: філологія, багато спілкування з людьми, психологія – сплелися в одне ціле. Ще колись у дитинстві, мабуть, як багато кому, мені хотілося бути акторкою, але не заради слави, а щоб когось показувати. Коли прописуєш персонажів – щось у цьому є від акторства. Треба вжитися в роль свого персонажа, відчувати його. Так втілилась дитяча мрія, про яку я, здавалось, забула.

– Чому для своєї крайньої книжки «Не тепер» ти обрала тему материнства, жінок, їхнього пошуку?

– На курсах із письменницької майстерності радять писати кожного дня. Проте у мене спершу не було ідеї про що писати. На той момент я не знала, як будувати сюжет. У мене ввімкнувся комплекс відмінниці: сказали ж писати, значить треба писати. Тема материнства й самореалізації жінок була першою ідеєю, яка мені спала на думку. Напевно, це було те, про що я час від часу думала, несвідомо. Також протягом п'яти років я спостерігала за мамами в кав'ярні. Почала записувати свої думки та переживання, одразу склеювати їх у сюжет.

– Тобто твій досвід роботи з людьми, праця в кав'ярні, спостереження за оточенням, особисті переживання – це те, що лягло в основу книжки?

– Мабуть, насамперед особисті переживання. Час батьківства, зокрема материнства, – непростий, тут немає однозначної відповіді, як діяти. Це пошук. Я час від часу думаю про те, що навіть у ситуації, коли мій чоловік залучений до батьківства, усе одно складно, не виходить «роздвоюватися» чи «розтроюватися». І бракує часу рефлексувати на тему самореалізації. Проте десь усередині воно ятрить. Коли ще була кав'ярня, я часто опинялася в такій ситуації, що мусила брати на роботу дитину. У зв'язку з цим були якісь кумедні ситуації, й не дуже. Книга, таким чином, почалася з особистих переживань. Далі я почала згадувати якісь історії, спостереження за іншими мамами – і виник образ моєї головної героїні.

– Ти не лише пишеш книжки. Ти ще проводиш у Вроцлаві літературний клуб. Розкажи, будь ласка, про нього.

– Колись ми зібралися ще з двома українськими письменницями, які теж живуть у Вроцлаві: Анною Дьоміною та Ярославом Литвин. Потім до нас приєдналася Яна-Марія Кушнерова. Нас зараз четверо. Ми довго говорили про те, що треба зробити цей клуб. Просто була якась внутрішня потреба. Ми всі багато читаємо, й іноді хочеться це обговорити. Перед війною була перша зустріч нашого клубу, ми зібралися у вроцлавському CUKR (Центр української культури та розвитку – прим. авт.). Був кінець року, і виникла ідея під час першої зустрічі поділитися, хто що цікавого прочитав за рік. Зустріч дуже надихала, бо прийшло досить багато людей. Я навіть здивувалася, бо у Вроцлаві багато російськомовних українців. До повномасштабної війни дуже мало чула на вулиці українську мову. Потім почалася війна, і ми на пів року, чи навіть більше, забули про клуб. Але врешті до нього повернулися. Це теж така можливість відпочити від буденності, зануритись у якийсь інший світ, трошки побути в ньому, а потім цікаво це обговорювати. Учасники розповідають, що дуже натхненні виходять із кожної зустрічі. Коли немає звички читати, то на це завжди бракує часу. У кожного з нас багато важливих справ: робота, діти, дім. Проте, коли є вже вибрана книжка й дедлайн, тоді легше зробити певні кроки, щоб її прочитати. Учасники часто зізнаються, що вони приєднуються до клубу, щоб у них була зовнішня мотивація. Внутрішня ніби є, але складно зробити крок, щоб почати читати. Я всіх дуже заохочувала приходити, навіть якщо не прочитали книжку. З'ясувалося, що людям, які не читали, але приходять на обго-

ворення, теж цікаво. Кожного місяця вибираємо нову книгу: учасники пропонують, і потім голосуємо. Також це клуб, щоб практикувати українську мову. До нас приходять люди, які приїхали з Дніпра, Харкова – більш російськомовних регіонів. Для них це мотивація переходити на українську. Завжди легше практикувати мову з людьми, які краще, ніж ти, розмовляють українською. Тоді ця навичка легше формується. Я зі свого досвіду пам'ятаю, коли ми з чоловіком починали розмовляти українською та переходили з російської, у нас обох був бідний словниковий запас. Легше було спілкуватися з тими, хто добре розмовляє. Також плануємо в нашому клубі нетипову зустріч. Ми запросили письменницю із Кракова Юлю Черевань. Вона проведе лекцію про «розстріляне відродження». Юля хотіла б розповісти про цих письменників як про особистостей: хто вони, ким були. А в лютому буде зустріч, присвячена Лесі Українці.

– Ти порушила питання про досвід переходу з російської мови на українську. Що тобі допомагало, коли ти це робила? На твою думку, як можна підтримати людей, які хочуть говорити українською, а чого не варто робити?

– Напевно, не треба робити, як Ірина Фаріон (*сміється*). Сильна критика точно не допоможе, а, імовірно, навпаки відіб'є бажання. З власного досвіду знаю, що це складно. Я свого часу робила такі маленькі крочки. Дуже хотіла, але в мене не виходило, тому що всі навколо розмовляли російською. Тоді вигадала такий сценарій: народиться дитина, і я буду з нею розмовляти українською та розширювати свій словниковий запас. Зрозуміло, що не в усіх є дитина, з якою можна почати говорити. Можливо, варто приєднатися до розмовного клубу, знайти україномовних знайомих, щоб з ними спілкуватися. І читати новини, художню літературу, публіцистику, щоб були присутні різні стилі. Слухати подкасти. Зараз насправді дуже багато україномовного контенту. Я помітила, що з того моменту, як почала слухати багато подкастів, то саме мовлення стало набагато кращим. Коли ми читаємо, розвиваємо вміння писати. Відомо, що письмо й мовлення мають різний словниковий набір, різні синтаксичні конструкції. Читати, слухати й плюс шукати, з ким практикувати українську. І не соромитись. Це так само, як з іноземною мовою – люди соромляться, що зроблять помилки. Але тут така правда, що просто почати говорити одразу без помилок неможливо. Це треба усвідомити й говорити.

– Ти також організовувала у Вроцлаві курси з професійної активізації жінок. Щойно почалося повномасштабне вторгнення, допомагала українцям, які приїхали до міста. З якими основними проблемами, за твоїми спостереженнями, стикаються люди, коли приїжджають до Польщі? Чого вони потребують?

– Насправді підтримки. Бо в людини вибивають ґрунт з-під ніг. Якщо це був вимушений переїзд під час війни, то забирають звичне життя. Якщо людина сама наважилася переїхати, і це було її рішення, то все одно весь світ перевертається догори дригом. У нас були речі й, головне, люди, на яких ми спиралися: дім, стабільне джерело прибутку, родина, близькі друзі. І потім цього всього в якийсь момент уже не стало, треба шукати заново. Це може затягнутися надовго, поки людина освоїться на новому місці. Тут дуже важлива підтримка. ●

Історичний календар

СІЧЕНЬ

Підготувала Олена ГУМЕНЮК

Фото з Вікіпедії

8 січня 1919 р. в селі Ясіні на Закарпатті проголошено Гуцульську республіку. У листопаді 1918 р., коли було утворено Західноукраїнську Народну Республіку на уламках уже неіснуючої Австро-Угорської імперії, населення Буковини і Закарпаття заявило про бажання об'єднатися із ЗУНР. Так, 8 листопада 1918 р. мешканці Ясіні та навколишніх сіл на велелюдному віче проголосили возз'єднання закарпатської Гуцульщини з Україною та обрали представницький орган – Гуцульську Народну Раду (ГНР), до якої увійшли 42 депутати на чолі з Степаном Клочураком (колишній студент Віденського університету, офіцер австрійської армії).

У своєму виступі Степан Клочурак заявив: «Я певний, що між членами Ради не буде спору, що у всіх нас є тільки одна мета, одна ціль – з'єднання зі своїми кровними братами-українцями, з'єднатись з Україною». Були створені секції (міністерства) та підсекції: військова, дипломатична, внутрішніх справ, господарська, освіти та шкільництва й інші, підтримувалися дипломатичні зв'язки з ЗУНР.

У грудні представники ГНР на Будапештському і Сигітському конгресах, організованих угорським урядом, рішуче виступили проти планів залишити край у складі Угорщини. 22 грудня 1918 р. Ясінь захопив угорський жандармський батальйон (620 осіб). ГРН офіційно саморозпустилася, а її найактивніші члени перейшли в підпілля. ЗУНР, аби не псувати відносини з Угорською Народною Республікою, не могла надати військової допомоги. Тож Степан Клочурак та його однопіддані – брати Дмитро, Іван і Василь Климпуші, Юрій Кабалюк, Дмитро Німчук, Микола Саботюк – мали діяти самостійно. Вони зібрали озброєний загін із 109 осіб (86 гуцулів та 23 старшин і вояків-добровольців Української Галицької армії) і в ніч на 7 січня 1919 р., скориставшись святковим настроєм, після незначної перестрілки взяли в полон понад 500 військових на чолі з полковником і чотирма офіцерами. Захоплено залізничну станцію, пошту, всі урядові установи та обірвано телефонне сполучення з Раховом.

8 січня 1919 р. загальні збори мешканців Ясіні та округи відновили Гуцульську Народну Раду, яка того ж дня провела перше засідання і проголосила незалежну державу – Гуцульську республіку. Обрано тимчасовий парламент (42 делегати) і призначено уряд у складі 30 осіб. У спеціальному зверненні населення Закарпаття закликало до збройного опору угорському пануванню: «Най живе один великий український народ від Тиси аж по Чорне море і гори Кавказа! Най живе і пишається наша велика одноцільна Українська

Республіка!» У наступні дні загони Гуцульської народної оборони (понад 1000 чоловік) за допомогою старшин УГА роззброїли угорські війська і поширили свій вплив майже на всю Гуцульщину – Рахів, Великий Бочків (нині смт. Великий Бичків), Сигіт (нині м. Сигету-Мармацієй, Румунія).

Ведучи постійну боротьбу проти угорських і румунських військ, Гуцульська республіка проіснувала до румунської окупації 11 червня 1919 р. За Сен-Жерменським мирним договором 10 вересня 1919 р. Закарпаття стало автономною частиною Чехословаччини.

9 січня 1924 р. народився Сергій Параджанов (1924–1990), кінорежисер, сценарист. «Усі знають, що у мене три Батьківщини. Я народився в Грузії, працював в Україні й збираюся вмирати у Вірменії», – так говорив про себе Сергій Параджанов.

Рік провчився у Тбіліському інституті інженерів залізничного транспорту. Потім вступив одночасно на вокальний факультет Тбіліської консерваторії та в хореографічне училище при оперному театрі. Після Другої світової війни вступив на режисерський факультет ВДІКу у Москві. По розподілу його направили на роботу до Києва. Тут Параджанов зняв ряд документальних і науково-популярних фільмів.

1964-го він презентував картину «Тіні забутих предків», яку зняв за мотивами твору Михайла Коцюбинського. Цей фільм приніс Параджанову міжнародне визнання: 39 міжнародних нагород, 28 призів на різноманітних кінофестивалях (із них 24 – гран-прі). Під час прем'єри фільму – 4 вересня 1964 р. у київському кінотеатрі «Україна» сталася акція протесту. Українська творча інтелігенція публічно засудила політичні репресії, які відбувалися в Україні.

У червні 1966-го з'явилася Постанова ЦК КПУ «Про серйозні недоліки в організації виробництва кінофільмів на Київській кіностудії ім. Довженка». Зокрема, критика стосувалася стрічок: «Криниця для спраглих» (автор сценарію Іван Драч, режисер Юрій Іллєнко), «Звірте свої годинники» (авторка сценарію Ліна Костенко), «Київські фрески» (автор сценарію Сергій Параджанов). 1973-го Сергія Параджанова за «український націоналізм та гомосексуалізм» засудили на 5 років таборів суворого режиму.

«Дивна річ: знівечивши життя й кар'єру Параджанова-режисера, тюрма виплекала Параджанова-художника, – пишуть Дарина Венгліньська та Марія Скоблікова. – Не маючи змоги довгий час проявляти себе у кінематографі, він зосередився на створенні колажів, що сприймалися його уявою як застигли кадри кінострічки. За роки тюремного ув'язнення він зробив близько 800 робіт». Крім колажів він створив цілу колекцію ляльок, шикарно оздоблених дамських капелюшків.

12 січня 1879 р. у місті Новий Маргелан Туркестанського краю народився генерал-поручник Армії УНР Володимир Сінклер (1879–1946).

Про походження Володимира Сінклера існує дві версії. За однією з них він був нащадком шведського майора Малкольма Сінклера, зв'язкового старшини при гетьманові Пилипу Орлику, викраденого росіянами на території Польщі і замордованого 1739-го у Шлезьку за наказом «московського дипломата» Михайла Бестужева-Рюміна. Водночас, історик Ярослав Тинченко стверджує, що батько Сінклера походив з англійської дворянської родини. Сам же Володимир Олександрович у графі «національність» писав «українець».

Закінчив Неплюєвський кадетський корпус в Оренбурзі, Михайлівське артилерійське училище, Миколаївську військову академію. Брав участь у російсько-японській війні 1904–1905 рр., служив у штабі головнокомандуючого на Далекому Сході. Потім командував ротою в лейб-гвардії Павловського полку, служив у штабі військ гвардії Петербурзького військового округу як офіцер Генерального штабу. У 1916-му був важко поранений в голову, після чого подав у відставку і оселився в Києві.

Після утворення Центральної Ради перейшов на її бік, сприяв українізації армії. У «Книзі спостережень» Євген Маланюк описав шляхетність, чесність, глибокі знання військової справи генерала. У листопаді 1917-го увійшов до Генерального штабу Української Народної Республіки (УНР), займався оперативною діяльністю. За часів Директорії УНР брав участь у військових діях проти більшовицької армії, визволяв Київ у серпні 1919-го, пізніше був начальником штабу армії УНР.

У 1920-му брав участь у переговорах із Юзефом Пілсудським і польськими урядовцями, що завершилися підписанням Варшавського договору. На посаді начальника штабу залишався до ліквідації Армії УНР в Польщі. У 1921-му увійшов до складу Вищої військової ради, сформованої з ініціати́ви Симона Петлюри. Однак через рік, після невдачі повстанського руху на території України, підтриманого військами УНР, інтернованих в Польщі, відійшов від військової діяльності.

З 1921-го жив в еміграції у Тарнові, інших польських містах. Працював маркером на вугільній копальні, залізничним кондуктором тощо. Відмовився від служби у Війську Польському. З 1926-го брав участь у діяльності Українського центрального комітету, який займався допомогою емігрантам. Виступав перед колишніми бійцями Армії УНР з лекціями по військовій педагогіці. У 1939-му через хворобу серця був змушений залишити роботу.

Коли у 1945-му радянські війська прийшли на територію Польщі, Володимира Сінклера 13 березня заарештували представники СМЕРШу (Головного управління контррозвідки Народного комісаріату оборони СРСР) 1-го Українського фронту і відправили до Лук'янівської в'язниці в Києві. Там він і помер 1946-го у в'язничній лікарні на руках колишнього підполковника Армії УНР Василя Проходи.

21 січня 1919 р. Всенародні збори українців Закарпаття, які відбувалися у Хусті, ухвалили «з'єднання з Соборною Україною».

На місцевих зібраннях обрали 420 делегатів, які представляли інтереси понад 420 тис. українців. Головою Зборів став Михайло Брацайко. Він звернувся до поважного товариства із питанням, куди має приєднатися їхня територія – до Угорщини, Чехословаччини чи України. «До України!» – вигукнули депутати. «Збори бажають злуку Угорської Руси з Україною, – згадували свідки тих подій слова голови зборів. – Щоб було усім нам видно, що це воля більшості народу, прошу, щоб ті депутати, які мають іншу волю,голосилися до слова». Після виступів Михайло Брацайко засвідчив бажання Зборів з'єднатися з Соборною Україною. Після чого усі заспівали «Вже воскресла Україна, і слава і воля!».

Михайло Брацайко.

Фото з сайту uinpr.gov.ua

Прагнення українців Закарпаття зафіксували в «Ухвалі Всенародних зборів угорських українців» від 21 січня 1919 р. Після того оголосили про обрання Центральної Народної Ради у складі 100 осіб та делегацію до Києва. Очолив Раду Михайло Брацайко. Рада повинна була «заступати угорських українців усе і всюди, де сього буде потрібно перед усіма народами, і зробити все, що в інтересі українського народу».

Борис ЛЕМКІВСКИЙ

Фото надано автором статті

Лемки ополячат ся?

Мам тиху надію, же ні. Ба, вірю, же ні, але знам, же де-хто юж одпал и неєден ищы стане ся фрас знає кым, але не Лемком. Ищы неєден Лемко ци Лемкиня розпустит ся в чужым національним мори, так скоро як солодка вода каждой річки ци ріки. Море має в собі тілко соли, же год-не прийняти каждую краплю солод-кой воды. З географії знаме, же аджи так велика як Жолта Ріка (Гуанг Ге) – третя по Амазонці и Нілю, лем барвом годна завоюва-ти море, аджи она ради му не дає. Жовте Море взяло од нєй лем мено, цілий час єст морьом. Так по правді то жовте єст лем часом (так само як воды сесой ріки), а воду фурт має солєну. Лемки ани на таку перемогу рахувати не можут, кєд не будеме твердо стояти на своїм, кєд будеме ся сварити и ділити, барз скоро зчезнеме з лиця землі.

Не вірил єм тым, котры бесіду-вали, же наша Церков польоні-зує и латинізує, але метрикальни книги доказуют, же колиси так было. О змінах імен и назвиск предків юж єм писал, тепер сес «віз» потягну дальше. Не чудую ся тому, же в часах дияспори и великого розпорощення наступ-ного літа част лемківського «зер-на» не засилит юж нашого лану. Думам, же и так Бескиды надалі будут лемківськими горами. Дале будут ся зеленіти по лемківськи, хоц можуть быти рідшы, де не де на нашій національній загорідці можуть появи-ти ся меншы або біль-шы прогалины. Но штож, не од вчера знаме, же моря не выпеш, оно все скорше ци пізніжше ғывтне тебе. Чуже море обливат нас з каждой стороны не од вчера, але ми, на жаль, перестали сме будувати фальохроны. Хто был над морьом в часі штормового шквалу - знає його силу, знає о чым бесідує. Чудує мя не сесе, што ся тепер діє, але што-м нашол в сесых книгах. Польщы не было (нашы землі од 1772 рока належали до Австрії, то єй завдячає метрикальни книги), а виходит на то, же дехто з предків сам «полячыл ся» и то добровільні.

О народинах нібы то «забытой шляхты»

Мож повісти, же полячили ся головні сьвященники и шовтисе, адже верхівка товдышньої сільской влады, товды лем така была наша. За то серед нашыми сьвя-щенниками было тілко назвиск закінченых на -ский, або -цкий, но бо то нібы такы барже польскы. Парох Гладышова оставал Гладышовським, Бортного Бортняньським,

Прислопа Прислопським, а Криниці Криницьким. Наз-виска того роду сут доказом, же таке діяло ся не лем в Гладышові.

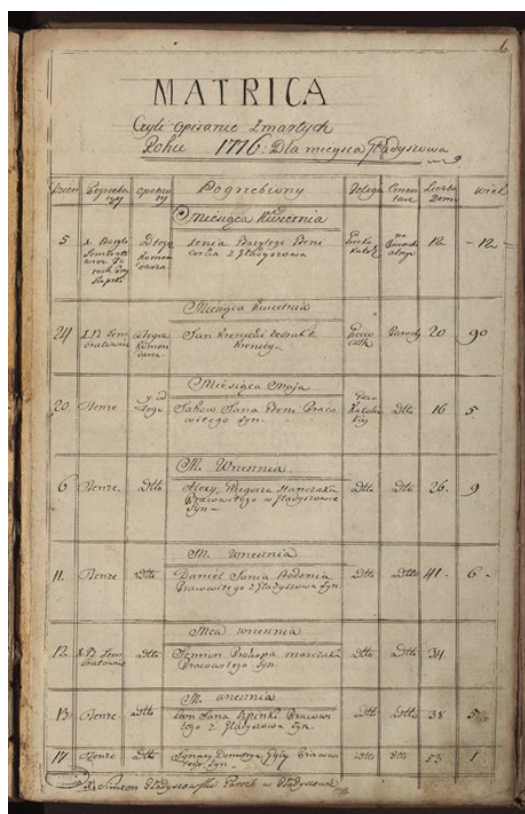
Оповід, як єгомосьць Семан Яцевич стал Семаном Гладышівським. Наш парох хыбаль першый в селі зачал думати о зміні назвиска, до урядовой назвы руского села додал флексийний прикметниковий суфікс -скі (польскій) и почал ся підписувати яко: Gładyszowski. Сер-ред нашыми єгомосьцями была мода на зміну назвиск, але парох Бортного стал Бортняньським (а не Бартнянь-ським), а Прислопа Прислопським (а не Пшислопським), адже они назвиска створили од рускых назв сел, а не од урядовых. Наш, на жаль, стал Gładyszowski, а не Гладышівським, він в книгах ужывал лем урядовой польско-мовной назвы Гладышова (раз лем назвал го Władyszowem).

Заміна Яцевича в Гладышів-ского не стала ся єдного дня, єгомосьць роками дозрівал до сесой зміны. Записаны страны метрикальных книг на долині підписаны сут през пароха. Яко: Semion Gładyszowski Paroch w Gładyszowie першый раз підпи-сал ся на 17 стороні – остатній впис вчинено 13 вересня 1783 рока (товды в хыжы нр 14 окстил Марию). Так само підписал ся на 18, 19 и 20 стороні, але на кінці 21 зас як віл стоїт: Semion Jacewicz Paroch Gładyszowski (остатню дітину записану на 20 стороні охрещено 23 серпня 1785 рока).

12 сичня 1786 рока закінчыл записуваня 25 сторонки и зас стал ся Семеном Гладышівським, але на 27 вернул до старого назвиска и латинком записал ся яко: Simion Jacewicz Parochus. На долі метрикальных карт старе и нове назвиско переплітало ся ищы долго. Сторону 49 кін-чит яко: Xqdz (адже ксьондз) Szymion Jacewicz, а на 50 вер-тат яко: Xqdz Szymion Gładyszowski. Першый Шиміон єст з 7 червця 1792 рока, а другый з 8 липця того самого рока. Заміна Семана (Semion, Simion, Semyon) на Szymiona дуже бесідує. То наступний малий крочок до сполячынся. Наш парох найцікавійше підписал ся на долині 58 стороны: X. Simeon z Jacewiczow Gładyszowski (остатню дітину запи-сану на тій стороні охрещено 30 липця 1795 рока).

Найцікавійше и найчуднійше єгомосьцюньо запи-сал в іншій книзі, в першім томі Liber Mortuorum in pago Gładyszow et Wirchnia. На долині стороны 3 и 4 підписал ся яко Гладышовский, але выжше кільканадцет разы на тій самій стороні в відповідній рубриці записал, же по-хоронны богослужбы правил: Ks. Semion Jacewicz Paroch (быти може вписы на долинах сесых карт зроблены сут пізніжше).

Далі буде

Мирослава ОЛІЙНИК (БУЧКІВСЬКА),
Львів – Варшава

Фото надані авторкою статті

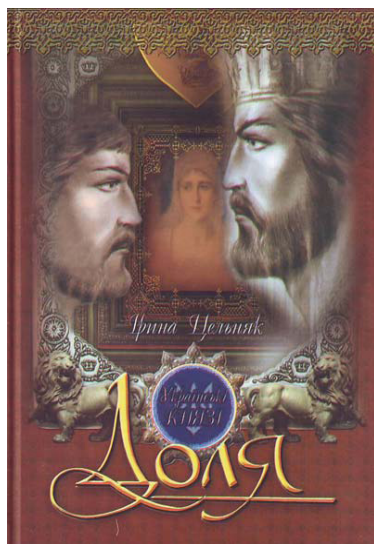
Ірина Цельняк та її книжки

*«Історія кожного народу – це дорога,
яка веде з минулого в майбутнє»
І. Салюк*

Минулого року львівська письменниця та поетеса Ірина Цельняк могла б святкувати своє 70-річчя. На жаль, цього не відбулося.

З авторкою багатьох книжок, про які хочу розповісти, я познайомилася у львівському видавництві «Край». Насамперед згадаю збірку поезій «Материнська доле, материнський боле», у якій кожен зі 150 віршів просякнутий таким душевним теплом і любов'ю, що оминати хоч один із них не прочитавши – неможливо. Як пише поетеса: «У них увесь спектр тем моралі, совісті, поваги-неповаги, сирітства, зради та смутку, любові та каяття – усього, що вміщується у поняття „доля“, що спричиняє біль душі, трагізм у сьогочасному світі». Вірші письменниці подарувала тим, кому дороге слово «мама»: «Це зворушливе, бентежне і магічне слово у кожного на вустах. Це слово безсмертне і великозначне... Це велике слово подаровано людям Богом як духовне джерело, як сонце, що освічує морок, як вода, що вгамовує спрагу, як повітря, що окрилює». До цих слів Ірини Цельняк із вступу до збірки лише можна додати рядки її вірша: «Все починається із мами,/ Із молока, із ніжних слів,/ Коли співає вечорами/ Нам колисаночок заспів»; «Тепло, що зберігає кожна хата,/ І мова колискова і дзвінка – /Усе жінками нашими багате,/ Бо з українок Україна витіка».

Усі назви розділів збірки («День Матері», «Материнська доле, материнський боле», «Якщо немає совісті й моралі», «Скажи, як ти живеш», «Сирітство і зрада», «За межею радостей – печалі», «Роз'ятрене серце», «Меланхолія») говорять самі за себе.

Особливим наголосом у поетичній збірці авторка порушує й тему заробітчанства, яка болить багатьом українським родинам: «Наймужніші, найсильніші духом/ Українські звичайні жінки,/ Не змирившись з бідой, лихом,/ У невільні втяглись віжки».

Ірина Цельняк – авторка книжок і для дітей: «Прощай, школо!», «Зустрічай нас, школо!», «Свято Миколая», «Великодня писанка», «Легенди про київських князів»

тощо. Багато з них було подаровано дітям під час благодійних акцій до Свята Миколая, Дня матері, Великодніх свят, свята Першого дзвоника.

Великим досягненням у царині української літератури є внесок письменниці у серію «Українські князі», куди входять книги «Данило» (2006 р.), «Доля» (2007 р.) та «Князь Лев і його нащадки» (2008 р.). У них читаємо про незабутні далекі часи Київської Русі, про життя і боротьбу славетних Галицько-Волинських князів Данила і Василька – синів великого князя Романа. Про часи поневірянь, тривоги, сумнівів, про зраду та підступність галичан, про боротьбу з угорцями, поляками, литовцями, татаро-монголами. Долі мужніх синів тісно переплелися з долею давньоукраїнського краю.

Коли ж мені до рук потрапила прозова книжка письменниці «Переселенці: Тисячолітня дорога Холмщини, Підляшшя, Надсяння і Лемківщини» (2009 р.), прочитала її на одному диханні, адже тема, яку порушила авторка, – актуальна не тільки для причетних до тих подій, а й для всіх, хто цікавиться справжньою історією України.

Це історична розповідь про те, що відбувалося в Галичині та на Волині, а пізніше – Холмщині, Підляшші, Надсянні та Лемківщині з I до XX ст. Народившись у селі поблизу Львова в родині переселенців із Холмщини (батько – уродженець села Мазіли, мати – села Ріплина Томашівського повіту Люблінського воєводства), Ірина Цельняк як данину пам'яті про пережиті репресії та виселення маминої родини створила не просто історичну розповідь, а шедевр, за яким можна вивчати найважливіші віхи історії західноукраїнських земель, починаючи з I–V ст.

У своєму вступі під назвою «У серці ношу голос предків» авторка щиро розповідає читачам, що спонукало її до написання свого твору: «Ще змалечку доводилося чути ностальгічні спогади про життя десь там, за межею Радянського Союзу. Було у тих спогадах бабусі, мами та батька багато гіркоти, туги й болю за несправедливістю, кривди, які їм завдавали поляки та росіяни. Скільки сумних і трагічних історій! І кожна родина жила та живе тими спогадами дотепер. Хоча вже багатьох живих свідків давно нема, й залишилося дуже мало „переселенців“, котрі можуть розповісти про трагедію свого села чи міста, свого рідного краю, своїх близьких».

І вони розповідають. Розповідають живу історію, а не ту, що була нав'язана нам комуністичними фанатиками. За словами І. Салюка: «Історія – не кошик для сміття. Вона фіксує все – і добро, і зло. Нащадки вибирають із неї все по своєму розумінню».

У дослідженні історії України спливає не одна «біла пляма», які Ірина Цельняк і викриває. «Чому таке відбувалося в нашій історії, чому саме з нами, українцями? Де таїться корінь слабкості, зла, і чому українська нація більше як шістсот років стогнала у ярмі?» – запитує вона, і сама дає відповідь, котру ми знайдемо, читаючи твір. Але не можу не навести ще кілька вступних речень авторки: «Історія українського народу – найтрагічніша з історій усіх народів. Напевно, немає такої країни, де б так різко і часто змінювалися події та водночас кардинально ламалася доля сотень тисяч людей, як на галицько-волинських землях. Війни, грабунки, пљундрвання, заборони мови й віри, руйнування святинь, винищення народу та багато-багато іншого пережила Україна протягом тисячі років».

У своїй праці авторка використовує багатющі літературні джерела (Біблію, твори й публікації Миколи Аркаса, Мар'яна Бендзи, Леонтія Войтовича, Юрія Гаврилюка, Михайла Грушевського, Дмитра Дорошенка, Ярослава Ісаєвича, Юрія Канигіна, Івана Красовського, Івана Кривущого, Івана Крип'якевича, Степана Макарчука, Євгена Мисила, Івана Огієнка, Анізії Путько-Стех та інших). Книжку поділено на розділи – «Витоки коріння», «Епоха Київської Русі», «Часи князювання Данила та його нащадків», «Під угорською, польською та литовською владою», «Козацько-гетьманська епоха», «Поділ галицьких земель», «Револуції та війни», «У спокої та тривозі», «Друга світова війна. Ненависть та страх», «Вигнання і депортація українців». Таким широким розмахом Ірина Цельняк змальовує картину життя закерзонців – їхню «тисячолітню дорогу». Дорогу до наших днів, коли ті, хто ще живий, а також їхні нащадки можуть розповісти про переселенське лихо, біль якого не стихає.

Звертаючись до історії свого краю, письменниця тче долю переселенців, насичену фактами трагедій, вбивств, зрад: «Переломні 1944–1945 рр. для Холмщини й Підляшшя – наслідок угоди про чергове визволення цих територій шляхом депортації українського населення в УРСР, тобто уряд Сталіна подав руку допомоги полякам вигнанням українців із теренів Холмщини, Підляшшя, Лемківщини та Надсяння і визволив Польщу від німців, а Радянська Україна звільнила Польщу від українців!» Свій «знак оклику» Ірина Цельняк пояснює фактами вбитих невинних людей, спалених хат, знищених сіл.

Розділ «Процес переселення» – це знову факти, які жахають: «У Польщі виселенці-українці залишили 461317 гектарів власної землі та посівів на суму понад 17 мільйонів злотих, майна, зокрема споруд, – вартістю на 732 мільйони карбованців. Закерзонці покидали не лиш своє майно, а й могили предків, рідних, храми, уклад життя. Переселенська акція руйнувала родинні зв'язки, традиції, духовні, культурні надбання цієї гілки українців». І якщо до цих фактів додати всі спогади очевидців, які зараз широко публікуються, то вийшло би багатомне видання.

Не всі переселенці приживалися на нових місцях – різними способами вони намагалися втекти назад, за що їх, зловлених на гарячому, арештовували, знову відсилали

якнайдалі («Втеча „переселенців“ в Галичину і на Волинь»). До «втікачів-переселенців» приєднувалися і «неплановані» мігранти – на сході розпочався голод, який гнав людей у невідомому напрямку. Хто пішки, хто на вагонах із вугіллям їхав, аби роздобути шматок хліба.

Знайшлося тут місце розповіді й про «Виселення надсянців 1945 року», і про «Долю українських храмів Перемишльщини, Холмщини та Підляшшя», де письменниця подає низку правдивих фактів про знищені церкви. Священнослужителів вона називає «справжніми смолоскипами для народу», тому комуністична Польща кидала їх за ґрати, висилала в Сибір, застосовувала тортури.

Але гра долею населення ще не закінчилась. П'ятсот тисяч українців і сімсот чи вісімсот поляків, яких було переселено раніше, – не поставили крапки в задумах влади. Виселення ще двісті тисяч українців, котрі опинилися у складі Польщі, стало продовженням ганебної справи. Тепер це була акція «Вісла», розпочата 28 квітня 1947 року. Думаю: кожному з нас відомо, яку мету і які наслідки вона мала. Але для підтвердження вагомості історичного факту наведу цифри з книги: «Виселено приблизно 150 тисяч українців, а в наступні роки – до 250 тисяч, з Холмщини й Підляшшя – 200 тисяч, і близько 50 тисяч – у північно-західні регіони Польщі».

Але й ця «акція» – ще не кінець. 1951 року вирішено переселити на схід бойків. Розділ про «Життя переселенців у Радянській Україні», тобто територіальне питання українців, яке виникло після включення Західної України до складу СРСР, займає важливе місце в книзі Ірини Цельняк. Сумнозвісна «лінія Керзона» змінила не тільки долі людей, але й хід історії, який має свій політичний підтекст.

Ірина Цельняк, переповнена емоціями про пережиті страждання своїх предків-переселенців, написала книгу в іншому, ніж зазвичай, стилі: «Ця книга – не спогади, не лірично-емоційні роздуми». Описуючи найважливіші політично-соціальні події на території України, авторка бачила за ними долі жертв тоталітарних режимів, плач яких і голос носила в серці. Вона писала книгу, «аби виконати чесно свою місію на землі та залишити згадку в щирому й правдивому слові, сподівалася на духовне прозріння та світове утвердження українського народу». Працюючи в царині літератури, авторка здійснила колосальний внесок у скарбницю живої пам'яті свого народу. Вона мала про що сказати нам, виступаючи як історик, журналістка, письменниця, педагогиня, патріотка, людина високої культури.

Не можу не наголосити на темі, яку зачепила письменниця наприкінці своєї книжки, – «Нищення української мови поневолювачами України», навівши інформацію із «Всеукраїнської правозахисної газети» (1995, №3). Ця тема є актуальною і болісною щодня, щогодини, щохвилини. Кожен свідомий українець повинен бути захисником своєї мови, дбаючи про її чистоту й збереження. Особливо зараз, у час жорстокої російсько-української війни. ●

Передплата «Нашого слова» на 2024 рік

ПОЛЬЩА

Кількість примірників	Ціна одного примірника в передплаті	Квартал	Пів року	Рік
ЗВИЧАЙНА ПОШТА (PRZESYŁKA EKONOMICZNA)				
1 примірник	5,00 зл + поштові оплати	115,00 зл	230,00 зл	460,00 зл
3 примірники і більше (ціна одного примірника)	5,00 зл без поштових оплат	65,00 зл	130,00 зл	260,00 зл
АВІАПОШТА (PRZESYŁKA PRIORYTETOWA)				
1 примірник	5,00 зл + поштові оплати	127,00 зл	254,00 зл	508,00 зл
10 примірників і більше (ціна одного примірника)	5,00 зл без поштових оплат	65,00 зл	130,00 зл	260,00 зл

ЄВРОПА + УКРАЇНА

Пів року	Рік
АВІАПОШТА	
410,00 зл	820,00 зл
95,00 євро	190,00 євро

КАНАДА

Пів року	Рік
АВІАПОШТА	
435,00 зл	870,00 зл
150,00 дол КАНАД.	300,00 дол КАНАД.

США

Пів року	Рік
АВІАПОШТА	
435,00 зл	870,00 зл
115,00 дол США	230,00 дол США

● Маланка в Слупську

Гурток ОУП у Слупську запрошує на новорічну Маланку, яка відбудеться **27 січня (19:00)** у приміщенні світлиці (домівки), розташованої в підвалі греко-католицької церкви Слупська. До танцю гратиме ансамбль «Гаразд» із Гданська. Ціна одного квитка – 240 злотих. У цю суму входить харчування, напої, а також шампанське й жива музика. Квитки можна придбати в голови гуртка Дарія Циліупи, подзвонивши на номер 605 408 620.

Весь прибуток від події організатори перерахують ЗСУ та використають на утримання світлиці.

● Карнавальний бал «Допомагаємо Україні»

Кентшинський гурток ОУП запрошує на благодійний карнавальний бал, який відбудеться в суботу, **3 лютого, о 19:00** у спортивному залі в Кентшині – вул. Казимира Великого 12А, (Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji w Kętrzynie, ul. Kazimierza 12A).

До танцю гратиме ансамбль «The Ukrainian Folk». Інформація та бронювання місць за телефонами: 693 200 741, 603 526 236

Наше Слово

Adres: Redakcja "Nasze Słowo", ul. Kościeliska 7, 03-614 Warszawa, tel.: **biuro redakcji** – tel./fax 22 677-88-10, +48 510-162-854, redaktor naczelny – 22 677-88-11, sekretarz redakcji – 22 677-84-46, redakcja – 22 677-84-45. **E-mail:** redakcja@nasze-slowo.pl, prenumerata@nasze-slowo.pl, ogloszenia@nasze-slowo.pl Internet: www.nasze-slowo.pl **Kolegium Redakcyjne:** Piotr Tyma, Paweł Łoza, Tetiana Daniuczenko, Anastazja Krawczuk. **Zespół redakcyjny:** zastępca redaktora naczelnego – Paweł Łoza, sekretarz – Tetiana Daniuczenko, **redaktorzy** – Igor Szczerba (Warszawa), Anna Winnicka (Koszalin), Grzegorz Spodarek (Kętrzyn), Katarzyna Komar-Macyńska (Przemyśl), redaktor stylistyczny – Anna Russu, redaktor techniczny – Olga Michaluk, **biuro redakcji** – Katarzyna Stepan. **Współpracownicy:** Anastazja Krawczuk (Warszawa), Stefan Migus (Olsztyn), Piotr Andrusieczko (Kijów), Ludmiła Łabowicz (Białystok), Olena Humeniuk (Kijów), Adam Wiewiórka (Legnica), Daryna Popil (Warszawa), Władysław Graban (Krynica Zdrój), Piotr Wirchniański (Gładyszów).

Wydawca: Związek Ukraińców w Polsce, ul. Kościeliska 7 03-614 Warszawa, tel.: 22 679-96-77 (sekretariat), E-mail: sekretariat@ukraincy.org.pl, biuro@ukraincy.org.pl Internet: <http://ukraincy.org.pl> **Fotoskład:** Redakcja „Nasze Słowo” **Druk:** Drukarnia „Efekt”. Nakład 2100 egz. Pismo dofinansowano ze środków budżetu państwa Związku Ukraińców w Polsce, ul. Kościeliska 7, 03-614 Warszawa.

Konto bankowe dla wpłat w PLN: 47 1160 2202 0000 0000 5515 6292

Konto bankowe dla wpłat w EURO, CAD: IBAN: PL47 1160 2202 0000 0000 5515 6292 BIC/S.W.I.F.T.: BIGBPLPWXXX Bank Millennium S.A., ul. S. Żaryna 2a, 02-593 Warszawa,

Konto bankowe dla wpłat tylko w USD: IBAN: PL20 1160 2202 0000 0000 5515 6196 BIC/S.W.I.F.T.: BIGBPLPWXXX Bank Millennium S.A., ul. S. Żaryna 2a, 02-593 Warszawa.

Poglądy autorów publikacji nie zawsze są zbieżne z poglądami redakcji. Za wiarygodność faktów odpowiadają autorzy. Redakcja nie zwraca tekstów nie zamówionych oraz zastrzega sobie prawo ich redagowania, skracania i zmiany tytułów. Koresponduje z czytelnikami tylko na łamach tygodnika. Rozpowszechnianie materiałów z „Naszego Słowa” wyłącznie za zgodą redakcji. Za treść ogłoszeń i reklam redakcja nie ponosi odpowiedzialności.

„Nasze Słowo” dostępne jest w oddziałach Poczty Polskiej, w wybranych EMPIK-ach oraz w wydaniu internetowym www.eprasa.pl/news/nasze-slowo.

Publikacje wyrażają jedynie poglądy autora/ów i nie mogą być utożsamiane z oficjalnym stanowiskiem Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji. Statki wyrażają точку zору авторів і не можуть уособлювати офіційну позицію Міністра внутрішніх справ та адміністрації.

Яка ж це зірка сяє на Сході

Виставка різдвяних зізд українських
КОЛЯДНИКІВ

10.12.2023 - 4.02.2024

Pałac Krzysztofora
Rynek Główny 35
Kraków

Звіздарство - відродження традиції.
Юлія Гризлюк і Михайло Швець

Związek
Ukraińców
w Polsce
Kotło w Krakowie

WSMiPUJ

UCZYMY
ROZUMIEĆ
ŚWIAT

Muzeum Krakowa